

Natuurbeschermingsnieuws

Het blijkt maar weer, de inzet van vrijwilligers blijft op allerlei fronten nodig voor behoud en ontwikkeling van natuurwaarden in onze regio. In dit natuurbeschermingsnieuws komen daar drie mooie voorbeelden van aan bod. Soms hebben onze inspanningen behoorlijk succes, zoals het tweede en derde voorbeeld laten zien. Bij het eerste voorbeeld - de zoektocht naar een door het Recreatieschap gewenste nieuwe functie voor het Fort Benoorden en het Munitiebos bij Spaarndam - overheersen momenteel teleurstelling en frustratie. Niet voor niets, want alleen al bij een plan om het Fort om te toveren tot een hotel, houd je je hart vast. Zorg voor de natuurparels Landje van Gruijters, Munitiebos en aangrenzende gronden móet bij planvorming in dit gevoelige gebied bovenaan staan. Het laatste woord daarover is nog lang niet gezegd.

■ Ton Lansdaal, Chris Brunner en Bernard Dragtsma

Maatschappelijke Adviescommissie Fort benoorden Spaarndam verliest vertrouwen in Recreatieschap

Het leek de goede kant op te gaan met het (selectie)proces om te komen tot een geschikte kandidaat die de herinrichting van het Munitiebos en het Fort benoorden Spaarndam op zich zou nemen. Ook leek het *'geschaad vertrouwen, gebaseerd op ervaringen uit het verleden'* in het Recreatieschap voorzichtig herstel te vertonen. Alles leek met de selectie de goede kant op te gaan, per slot van rekening lag er een goed doortimmerd Witboek en Bidboek, waarin onder andere de spelregels van het proces zijn vastgelegd. Beide zijn mede door inbreng van de Maatschappelijke Adviescommissie tot stand gekomen, waarin ook de Vogelwerkgroep is vertegenwoordigd (zie Fitis 2020-4 en 2021-3).

Het verdedigen van de belangen van hun achterbannen is in 2020 de hoofdreden voor nagenoeg alle vrijwilligers om op verzoek van het Recreatieschap zitting te nemen in die Maatschappelijke Adviescommissie (MAC). Daarnaast formuleert datzelfde Recreatieschap de behoefte om het wederzijds vertrouwen te herstellen.

In het selectieproces blijven uiteindelijk twee kandidaten over waarmee de laatste fase in wordt gegaan. Het is dan eind december 2022. Dialogsessies met de kandidaten en de selectiecommissie leveren onvoldoende verbetering op. Ook een lijst met aandacht- en verbeterpunten van de MAC helpen de plannenmakers niet. De MAC-leden geven aan wel naar de eindpresentaties te komen, maar zich te onthouden van stemming.

Niet alleen de MAC maar ook de Ambtelijke Advies Commissie (AAC), het Recreatieschap, de selectiecommissie, de financieel deskundige en de voorzitter vinden dat de plannen van de beide kandidaten onder de maat zijn. Ook wordt niet voldaan aan de harde eisen van het Bidboek. Behoud en ontwikkeling van natuurwaarden komen wederom niet uit de verf en blijven sterk onderbelicht. Volgens de 'spelregels' zou het daarmee einde selectie moeten zijn. Het loopt echter anders.

De AAC adviseert kort daarna onverwachts niet alleen om door te gaan, maar advi-

seert ook een keuze tussen beide kandidaten. Half mei van dit jaar neemt wethouder Bram Diepstraten dit advies over en de winnende partij krijgt van het Recreatieschap een extra jaar de tijd om met een verbeterd plan te komen. De verliezende partij verdwijnt stilletjes van het toneel, zonder zich af te vragen of het juridisch allemaal wel klopt. Tijdens de wedstrijd de spelregels aanpassen hoort niet.

Voor de MAC is dan de maat vol en het voorzichtig herwonnen vertrouwen is volledig verdwenen! Het Recreatieschap moet het vanaf nu zonder de MAC stellen. Ook een op 12 september ondernomen lijmpoging van Bram Diepstraten lijdt schipbreuk. De scheuring tussen Recreatieschap en MAC is compleet.

Het Recreatieschap is evenwel blij dat het proces gewoon kan doorgaan en dat ook de overgebleven partij wil doorgaan. Ze ziet al haar belangen ingevuld. Straks ligt er een beter plan is hun gedachte.

De MAC ziet geen van haar belangen ingevuld, ondanks drie jaar inspanning, overleggen, adviseren, meedenken. De eisen zijn genegeerd en de MAC gemarginaliseerd. Het enige lichtpuntje is dat Bram Diepstraten vasthoudt aan het Witboek en Bidboek, ook als de overgebleven partij toestemming krijgt van het Recreatieschap om het plan te realiseren.

Stil zal het niet worden in Spaarndam. De meeste leden van de MAC - waaronder ook de vertegenwoordiger van onze Vogelwerkgroep - blijven de ontwikkelingen rond dit plan ook de komende tijd kritisch volgen.

Grootste gierzwaluwkolonie van Hillegom gered?

Onze gierzwaluwwerkgroep heeft dit jaar een doorstart gemaakt. In verschillende wijken van ons werkgebied is weer geteld en werden nestlocaties geïnventariseerd.

Het **VERWILDERDE MUNITIEBOS** waar veel vogels zich thuis voelen. *Foto: Ton Lansdaal*

De nieuwe activiteit van de werkgroep heeft direct voor natuurbescherming relevante resultaten opgeleverd. De meeste aandacht ging daarbij uit naar het behoud van de grootste gierzwaluwkolonie van Hillegom. In een buurtje van 36 kleine eengezinswoningen aan de Juliana- en Emmastraat in de oude dorpskern broeden al jaren circa 40 paar Gierzwaluwen. Zeldzaam veel op zo'n klein oppervlak. De woningen zijn er echter slecht aan toe en verouderd. Sloop en nieuwbouw is onvermijdelijk. Al tijdens de komende wintermaanden wordt gestart met de sloop.

Nu zijn gierzwaluwnesten gelukkig jaarrond wettelijk beschermd. Hillegommer Louis van Trigt, lid van onze Vogelwerkgroep, heeft de betrokken woningbouwcorporatie Stek al enkele jaren geleden attent gemaakt op deze broedkolonie en de beschermde status ervan. De corporatie volgde dan ook keurig de benodigde procedures. Als voorwaarde voor de ontheffing tot sloop eiste de omgevingsdienst dat er in de buurt 120 tijdelijke nestkasten werden opgehangen - wat al twee jaar geleden is gebeurd - en dat straks in de gevels van de nieuwbouw een even groot aantal neststenen wordt geplaatst. Dat klinkt mooi, maar behoud van de kolonie is daarmee nog niet veilig gesteld. Gierzwaluwen blijven immers een eenmaal gevonden broedplek bijzonder trouw. Als hun nestlocatie verdwijnt hebben ze best moeite om een nieuwe broedplek te ontdekken. Twee maal kort achter elkaar verhuizen is voor Gierzwaluwen extra moeilijk. Voor Louis van Trigt en de gierzwaluwwerkgroep aanleiding om contact te zoeken met de corporatie. Ook maakten we ons zorgen over het eerste voorstel van de architect voor de plaatsing van de vereiste definitieve neststenen in de nieuwbouw: veel te veel neststenen op een kluitje en bovendien op de westgevels waar het te warm dreigt te worden voor de jonge vogels. Gierzwaluwen zijn wel koloniebroeders maar willen doorgaans niet met te veel bij elkaar broeden. Te veel nestplekken op korte afstand van elkaar blijken alleen maar tot gevechten tussen de Gierzwaluwen te leiden.

Gelukkig stond de corporatie open voor een gesprek. Bij dat overleg bleken onverwachts nog twee andere gierzwaluwdeskundigen aan tafel te zitten. Met zijn allen waren we het snel eens. Ter vergadering werd een nieuw voorstel uitgewerkt voor een gespreide situering van de definitieve neststenen op de noord- en oostgevels van de nieuwe woonblokken. De projectleider van de corporatie zegde toe dit voorstel over te nemen. Ook stemde hij in met het voorstel om tijdens het broedseizoen lokgeluiden te laten afspelen nabij de nieuwe nestlocaties, eerst bij de tijdelijke nestkasten en later opnieuw weer bij de nieuwbouw. De ervaring leert dat je daarmee een veel grotere kans hebt dat de Gierzwaluwen nieuwe nestlocaties aanvaarden. Ons laatste zorgpunt was het voornemen de tijdelijke nestkasten al een jaar na voltooiing van de nieuwbouw weer te verwijderen, ook als deze in gebruik zijn. Wij adviseerden de corporatie dan ook om de tijdelijke nestkasten die in gebruik zijn nog een aantal jaren te laten hangen. Wij zullen daarbij helpen het succes van de tijdelijke nestkasten te monitoren.

Al met al lijken hiermee in dit project goede omstandigheden te worden gerealiseerd voor behoud van deze grote kolonie Gierzwaluwen. We zijn erg benieuwd in welke mate de Gierzwaluwen er daadwerkelijk blijven broeden. Als er maar een substantieel deel van de kolonie in het gebied actief blijft zijn wij al tevreden. Met zo veel nestgelegenheden is er een goede kans dat de kolonie later weer zal groeien.

Herinrichting stadspark Hoofddorp bedreiging voor blauwe-reigerkolonie?

Het is al weer bijna drie jaar geleden dat onze leden Theo Althuis en Gerrit Combee in het kader van de vervolgcursus Vogelherkenning onderzoek deden naar de grote blauwe-reigerkolonie in het wandelbos van Hoofddorp. Ten gevolge van het ernaast gelegen grootscheepse bouwproject Hydepark met uiteindelijk meer dan 3.000 woningen, heeft de gemeente Haarlemmermeer plannen ontwikkeld om het wandelbos te transformeren tot stadspark. Zouden de bouwactiviteiten, de herinrichting en het toekomstige veel intensievere gebruik van het park een bedreiging vormen voor de kolonie aldaar? In een uitgebreid en uiterst nauwkeurig rapport gaven ze hun inventarisatieresultaten, bevindingen en aanbevelingen weer. Tot op de boom toe nauwkeurig werden de ruim 35 nesten van de kolonie hierbij weergegeven (zie Fitis 2021-3)! Het rapport en de daarin uitgesproken bezorgdheid, werd door de Natuurbeschermingscommissie gedeeld met de ecologen van de gemeente Haarlemmermeer. Deze namen het rapport uiterst serieus. Het rapport diende dan ook, voor wat betreft de reigerkolonie, als basis voor het wettelijk noodzakelijke natuuronderzoek door een extern ecologisch bureau.

Inmiddels zijn, kort na het broedseizoen, de werkzaamheden in het bos van start gegaan. Het spreekt vanzelf dat wij daarbij graag een vinger aan de pols willen houden. Dit ook omdat de gemeentelijke ecooloog, waarmee we een goede samenwerking hadden, is vertrokken. Het kostte ons echter de nodige moeite om een eerste bezoek met het gemeentelijke ingenieursbureau kort na de start van de werkzaamheden te plannen. Kennelijk is het fenomeen burgerparticipatie daar nog niet zo goed doorgedrongen. Het vereiste ecologische werkprotocol en de benodigde ontheffing van de omgevingsdienst voor de gebruiksfase, hebben we ondanks een toezegging en herhaaldelijke verzoeken daartoe nog steeds niet mogen ontvangen.

Het eerste bezoek heeft inmiddels wel plaats gevonden. Vergezeld van de deskundigen bij uitstek Theo en Gerrit - zij kennen elke boom in het park - hebben we als Natuurbeschermingscommissie in aanwezigheid van de uitvoerder, hun ecologische bureau en de gemeentelijke toezichthouder een rondgang door het park gemaakt. Hierbij werd een uitleg van de werkzaamheden gegeven en konden wij de nodige adviezen kwijt. Ook werden er met het begeleidende ecologische bureau vervolgafspraken gemaakt. Over het algemeen bestaat bij ons de indruk dat de herinrichting geen al te grote gevolgen voor de reigerkolonie met zich mee zal brengen. Ons is verzekerd dat slechts één grote boom zonder nest verwijderd gaat worden en dat alle bomen waarin de reigers broeden gespaard blijven. Wel zal de ondergroei bij de reconstructie gedund worden, wat natuurlijk nadelige gevolgen heeft voor de zangvogels. We hebben aangegeven hier uiterst terughoudend mee om te gaan.

Over de gevolgen van het verwachte veel intensievere gebruik van het park op de broedkolonie, hebben we nog onze vraagtekens. Ons is verzekerd dat het park uitsluitend bedoeld is als wandelgebied en dat er geen grootschalige activiteiten of evenementen plaats zullen vinden. De praktijk zal moeten uitmaken hoe de reigers hierop zullen reageren. We zullen ons bij de vervolfbezoeken kritisch blijven opstellen. Men heeft ons in ieder geval verzekerd onze inbreng serieus te nemen.